

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuj
v gledališkem poslopiju.

Štajerc izhaja vsaki drugi petek,
latiran z dne naslednje nedelje.

Sestavki dobrodošli.

Rokopisi se ne vračajo in se morajo
najdalej do ponedeljka pred izdajo do-
tlačne številke vposlati.

Posamezna številka velja v Ptuj za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Pri odjemanju več ko 10 številk pri-
meren rabat.

Cena za oznanila za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—,
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—,
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu posebno zni-
žana cena.

Štajerc.

Štev. 4.

V Ptuj v nedeljo dne 24. februarja 1901.

II. letnik.

Nujni predlog poslancev vit. Berkša, Žičkarja, Pfeiferja, dr. Gregorčiča in tovarišev.

Že več desetletij sem vedno trajajoče pustošenje vino-
gradov skoz trtno uš je široke deželne dele na Spodnjem
stajarskem, Dolenjskem in na Primorskem, ki so bili
ponos posestnikov in ki so prinašali dohodke od ka-
terih so brezskrbno živeti zamogli, spremenilo v pu-
ščave.

Posestniki teh opustošenih vinogradov živijo danes
v največjem uboštvu, izročeni nepopisljivi revščini in
ker denarja za prenovljanje vinogradov ne morejo dobiti,
obračajo svoji domovini hrbet, prijemljejo v vedno
večjem številu za popotno palico in hodijo v druge
dele sveta iskat tistih pogojev za svoj obstanek, ki
jim jih je domovina odrekla.

Nadaljno trajanje tega obupnega položaja skriva
dvojno nevarnost v sebi, zgubo direktnih in indirektnih
davkov in brezljudnost širokih deželnih delov,
torej zveščanje že brez tega itak obstoječe prav občut-
ljivo pomanjkanje delavskih močij za kmetijsko oprav-
ljanje.

Popolnoma premajhne so podpore iz dozdaj iz
državnih sredstev za prenovitev vinogradov podeljene

Molitev starega drvarja.

(Piše Šimen iz Sentjurja.)

Bilo je daleč tam na Ogrskem, skoro v sredi
tistih velikih gozdov, kamor še dandanašnji hodijo
naši možje hraste podirati in drva sekati.

Pod košatim hrastom leži na bičevju stari Jurij
in zdihuje. Njegova duša se hoče od njega ločiti,
toda on si še tega ne želi, ker še nista z Bogom
poravnala. Vedno bolj in bolj zdihuje in se prejema
za glavo, iz katere mu curkoma lije kri. Prsi ima
gole in vidi se raztrgana koža na njih.

Blizu tega hrasta, pod katerim zdaj leži, sekal
je nekega drugega. Ko ga je že dovolj nasekal in
videvši, da se hrast že maje in pripogiblje, beži v
stran. Več kot 20 let je že tako delal, in ni se mu
še pripetila nesreča, a danes ga je dohitela. Komaj
je hrast z grozovito silo treščil ob tla, odskoči mu
debela veja in ga hudo zadene v glavo in prsi. Hitro

svote. Velika ovira, da se vinogradi niso prenovili,
je v posameznih deželah tudi, da je delovanje državne
pomočne akcije od paralelnega sodelovanja deželnega
zboru odvisno.

Samo v velikem slogu započeta, čisto državna
pomočna akcija, prosta ozkosrčnih pomislekov, prosta
sodelovanja deželnih zborov in prispevkov deželnih
zakladov, zamore velike nevarnosti omenjenih krajev
odstraniti.

Ona, svoj čas podeljena državna pomoč za v po-
trtni uši najprvo napadene bizeljske kraje na Spod.
Stajarskem, v katerih so vinogradi večinoma že pre-
novljeni in prav povoljne dohodke nosijo, podaje nam
neizpodbiti dokaz, da je prenavljanje vinogradov k
istim produktivnim, zdatnim umetnostim prištevati,
katere v prekašajočem načinu državi prav pridejo,
zatorej naj ista ne odlašaj, to njej sami dohodke nosečo
umetnost v velikem slogu v roke prijeti.

Podpisani torej predlagajo:

„Visoka zbornica naj sklene:

Visoka vlada se pozivlje, pri lastnosti, ko je
dosedajšnja oskrba za prenovljanje vinogradov
se popolnoma in čisto kot nezadostna spoz-
nala, da izdatna denarna sredstva v to
svrhu privoli in nemudoma to zadevajočo

se raznese ta novica daleč na okrog, da bo stari
Jurij šel kmalu v krtovo deželo, in drvarji so pri-
hitali od vseh strani k njemu. Obžalovali in pomilo-
vali so ga, kajti bil je Jurij najstarejši in najpošte-
nejši drvar.

Jurij se malo sklone in začne počasi govoriti:
„Hotel sem zdaj za svojo grešno dušo zmoliti en
očenaš, toda vidim, da sem ga popolnoma pozabil
in da ne znam popolnoma nobene molitvice več. Kar
tako bi pa ne šel rad na oni svet. Bi mi ne ustrel-
gel eden izmed vas to željo in molil za mene?“

Vsi se čudno spogledajo. To je bilo od njih pre-
veliko zahtevanje. Da, ko bi bil kateremu zapovedal
naj ukrade svojemu sosedu toliko in toliko polenov,
ali pa, da naj gre v planjavo in ukrade tam par
konjev, ali pa, da naj svojemu prijatelju zažene nož
v rebre, to bi mu bil vsak takoj storil. Ali očenaš?!
Tega niso znali dobro kot otroci, kaj šele zdaj —
na pol divji možje, sredi velikanskih planin.

predlogo narediti in nove načine izplačila te državne pomoči v nasvet spraviti blagovoli.“

V formalnem oziru predlagamo ta predlog s v § 42 poslovnega reda dovoljenimi prikrašanji v posvetovanje vzeti.“

Dunaj, dne 8. svečana 1901.

Ta nujni predlog predložil se je v poslanski zbornici dne 12. svečana in bil podpisan od sledečih gospodov: Szajer, Bomba, Fijak, Wilk, Olszewski, Barwinski, dr. Stojan, Bojko, Pihuliak, Vencajz, Kubik, Pfeifer, dr. Gregorčič, Krempa, dr. Gladyszowski, Pogacnik, dr. Kruban, dr. Šusterčič, dr. Žitnik, Povše.

Ker se „Štajerc“ poteguje samo za kmečke gospodarske koristi, tako je on vsakemu hvaležen, kateri v prid kmetovalcev kaj stori in mi pripoznamo odkrito, da nas je prav razveselilo, ko smo slišali, da sta gospoda Žičkar in Berks oni predlog stavila. Prav žalostno pa je, da gospoda dr. Ploj in Robič tega predloga nista podpisala. Ali se morebiti v ptujskem in mariborskem volilnem okraju ne nahajajo okuženi vinogradi. V rogatečkem okraju je po zadnji ljudski štetvi od 12460 leta 1890 na 11707 oseb leta 1900 padlo, ker ubogi kmetje se rajši izselijo, kakor da bi doma stradali. In gospod dr. Ploj, poslanec rogaškega okraja ne najde trudavredno, svoj podpis temu predlogu dodati? Ja ljubi „Štajerc“, ali ti ne veš, da gospoda Robič in Ploj sedita v drugem klubu kakor Žičkar in Berks?! Vrag vzemi klube, ako se gre za ubogi kmečki kruhek! Ako naši poslanci niti pri vinogradniških vprašanjih skupaj ne držijo, potem naj se jih vse rajši pošlje domu.

Izdajalstvo dr. Ploja in profesorja Robiča.

„Štajerc“ ni klerikalen, tudi ne liberalen, mi se ne bojujemo proti, pa tudi ne za duhovne gospode, ampak mi se bojujemo samo za to, da bi se kmetu že vendar enkrat na bolje obrnilo. Kdor nam pomaga žalosten kmetiški stan zboljševati,

Daleč na okrog so stali drvarji — molče. Zdaj stopi vendar izmed njih neki Jernej, ki je že parkrat iz kaznilnice ušel, in se že z več žandarji pretepaval, in začne:

„Nočem se tu-le pred vami morebiti hvaliti kaj in koliko znam, toda če noče za ubogega Jurija nobeden Boga prositi, da bi mu odpustil grehe pa hočem tedaj jaz, kolikor bo šlo. Drvarji klobuke dol in na kolena!“

Stari Jurij leži tukaj in potrebuje pomoči. Svoje hraste je posekal, in zdi se mi, da sam prav dobro ve, da ne bode več dolgo solnca gledal. Zahteva, torej dosti pomoči, in mi vsi priznamo, da jo je res potreben. Kaj in koliko je pregrešil, se mi zdi, da Bog več ve, kakor mi, in si je tudi lahko misliti, če eden tako dolgo tukaj živi med nami, da ni bogve kak angelj. Upam, da ga ne bode pognal v dno pekla, če pride danes pred njegov sodni stol. Pekel se je že tukaj zadosti na solncu,

ta je naš prijatelj, in kdor kmetom škodo dela, je naš sovražnik, potem pa naj bode liberalec in klerikalec. Tako delali smo tudi pri državnozborskih volitvah in smo nastopili za vrle kmetske kandidate, ker nikdo drugi na svetu s kmetom ne misli pošteno kot kmet sam. Kmetski kandidati so pa propadli, ker gospodje duhovniki od njih niso nič vedeti hoteli in so nastopili za doktora Ploja in profesorja Robiča, če tudi smo jim mi večkrat zaklicali: Vi ste ubogi kmečki sinovi sami, držite se kmetov, ne hodite vseeno za gospodi doktorji. Gospoda dr. Ploj in prof. Robič, bila sta pa tudi pobožna in vlika moža, tako da so bili duhovniki za nju čisto vnebožna. Potovala sta onadva od enega župnišča do drugega, tam shode sklicavala, dobro jedla in pila na trošak gospodov duhovnikov in ako sta za volitve potrebovala denarjev, morali so gospodje duhovniki v župnišča poseči. Ko sta bila Ploj in Robič izvoljena, hvalili so gg. duhovniki Boga, da prideta tako vrla katoliška liška moža v parlament.

O vi ubogi duhovni gospodje! Tista gospoda Robič in Ploj, ki sta sedela pri vaših mizah, bila sta skrivoma na „Slovenski Narod“ na tisti list naročena, kateri izmed vseh časnikov na svetu največ čestohvali duhovnike govori. Zjutraj brala sta „Narod“ in veselila kako se čez duhovnike govori, o poldne pa sta pri gospodu župniku pri kozarcu vina in na lepše obljube delala. Ko pa se je sklical državni zbor pridružila sta se Narodovi stranki, ter katoliške Slovence zapustila. Mi nimamo nobenega vzroka se ti gospode duhovnike potegniti, kajti veliko njih nas nepravilno preganjalo, ali kot pošteni ljudje moramo mi hofrata Ploja in profesorja Robiča najgloboko obsoditi, kajti onadva nista samo duhovnike, ne tudi volilce goljufala.

Slovenski „Gospodar“ pa konzumi.

Vsak kmet, če je še tako star, bil je nekdanji mlad. In v svoji mladosti bil je tudi kedaj pri kakek

ko je hraste podiral, ni treba, da bi se še v pekel odkraja peči začel. Tudi z zobmi ne zna škripati, ker ni nikdar čakal, kakor mi in je tudi zato v peklu neposoben, ker ima slabe zobe.

„Veš kaj Jernej“, pravi Juri. „Povej še, da vse špicpubarije grevajo.“

„Vse špicpubarije ga grevajo. Žal mu je, da je zanj nič ednemu, ki je najbrž od dragonerjev všel, zasa dvakrat nož v črevo, da je vrag kar toplega odnesel. Toda ta si je zaslužil, kajti dolgo nam je kradele tabak in denar in mi nismo poznali tatu, ko bi bil Jurij enkrat zalezal in mu takoj dal zasluženo plačilo. Tudi tisto mu je malo žal, da je zadnjič v kmetu pritepencu glavo razbil, toda ta spaka je kdaj del drugim cepljena polena takoj ko je prišel. Oh dragoner in pritepenec sta si zaslužila, to se samo vidi in Jurij je storil le dobro delo, ako je spravil čisto iz tega sveta, ki sta v sramoto, in škodo ljudem. Z

tepežu, ter pri tej priliki gotovo videl, da ravno naj-nevarnejši ščuvalci in pretepači so se, ko je prišlo za plačati ali zaprt biti, znali ven izrezati in razumejo stvar tako za sukati, da morajo drugi nedolžni za-nje plačevati ali sedeti.

«Naše mnenje je torej: Le snujte za druge, a previdno! Samoumevno je, da smo govorili v tem članku le o takozvanih gospodarskih zadrukah, ne pa o konzumih», pisal je «Slovenski Gospodar» pred enim tednom in hoče nas premotiti, da je nedolžen pri tolikih nesrečah, katere so konzumi kmečkemu stanu, trgovcem in mnogim duhovnikom prizadjali. O ti grdi hinavec! Kdo pa je gospode duhovnike pred petimi leti hujskal, da naj ustanovljajo konzumna društva, kdo pa je kmetom lagal, da bodejo oni pri konzumih vse ceneje kupili, in pri tem še velike obresti nazaj plačane dobili?? Kdo pa je čez trgovce psoval in kmetom lagal, da je vsak kramar slabši kot zlodeje?

Vse to je počenjal «Slovenski Gospodar». Ali danes, ko konzumi duhovnikom delajo neprijetnosti, ker so oni zato odgovorni, ako kmet škodo pride, danes, ko konzumi eden za drugim propadajo in kmetje večje vsote plačevati morejo, ko so pri mnogih konzumih vložki že zgubljeni, danes hoče se «Slovenski Gospodar» zmuzniti in krivdo na druge vreči. Ali on nam ne bo ušel. Mi izjavimo odprto: Ne duhovniki in ne kmetje so krivi ustanovitev konzumnih društev. Krivi so tega pekl . . . časniki in posojilnice. Posojilnice imajo namreč toliko denarja odveč, da ne vejo, kaj si z njim počele in kako bi ga naložile, da bi 6 do 7 % obresti dobile. Tu so se s «Slov. Gospodarjem» drugimi listi dogovorile, da se naj prav veliko konzumov ustanovi in so se posojilnice povsod izjavile, da bodejo konzume z denarji podpirale, seveda samo proti visokim obrestim in dobrotostnosti.

Na tak način dobile so posojilnice mete v svoje roke, ki prej niso bili nikoli zadolženi in nikoli obresti pla-

no pa „fertik“ z vsem in tudi jaz sklenem svojo molitev. Več nimam povedat. — Amen.“

Jurij še enkrat malo vzdihne, pomoli Jerneju roko mrzlo roko in pravi:

„Jernej, to se mi dopade, to si pa dobro napravil. Oh te požegnaj! Meni je že lažje pri srcu. In če te sveti Peter spusti v sveti raj in če bom v nesih prišel skupaj s tistimi, ko imajo prvo besedo blekniti, hočem tudi za tebe katero ziniti. Boh požegnaj še enkrat! In če ti ravno moj žegen nič ne koristi, pa škoduje ti pa tudi ne, — na noben način. Zdaj sem poravnal vse in zdi se mi, da mi svetega Petra ne bo treba nobenega drugega posa, skor tvojo molitev. Zdaj pa srečno! Pridno sekajte kaste in jih cepite v polene in kadar bo polna luna, pa šel jaz namesto starega kovača v njo in na vas gledal, Srečno! Z Bogom!

In Jurij je izdihnil. Počasi so se napravili drvarji pogrebu in so zagrebli starega Jurija visoko na tla pod najstarejšim in najkošatejšim hrastom.

čevali. Oni bojo do konca svojega življenja krvali, samo da bodejo bogati gospodje, ki imajo svoj denar v posojilnicah naloženi, visoke obresti dobivati zamogli.

O domovinski pravici.

Prejeli smo sledečl dopis:

Prosim, da se enomalo iz modrih očetov občine Mezgovce pogrohočejo, ker tako skrbno naše postave razštevajo. Pisali so namreč na Podgorsko občino sledeči dopis:

Slavni urad občine Podgorci!

Peter Vesenjaj, posestnik v Vresnici, rojeni v Mezgovcih 1856 in dosedaj pristojen sem. Imenovani stanuje na Vresnici in plačuje davek od 1880 leta pod občino Podgrce in je zatoraj danes tukaj iz domovinske pravice izključen, ker mu domovinska pravica z vso obitelji pripada pri Vas.

30. grudna 1900. Jožef Cizerl, Mihal Čuš, Jožef Herga, Franc Čuš.

Dobro je! Ali modri očetje so meni nič to poslali, kakor da mi nebi vedeli postav.

Prosim toraj naj je «Štajerc» malo poščižeče s notico ali dopisom:

Velika Bresničina. Glejte, kako so si modri očetje občine Mezgovec pri Dornavi v strahu! tistim, ki so kedaj iz njihove blažene lukove dežele po svetu boljše domovino našli, so dotičnim občinskim uradom pisali, da so iz njihove lukodišeče občine odpuščeni, ter se ne smejo več domu vrniti. Nas sicer ne skrbi, da bi kedaj jih več za streho prosili, ker hvala Bogu imamo v naših domovinsko pravico dobljenih občinah dobre, ja še boljše strehe ter se ne bojimo ne zime, deža in vetra; tudi še naša zemlja tudi toliko luka rodi, kar ga potrebujemo za domačo potrebo. Toraj srečno in z Bogom, ljubi očetje, tedaj proč s strahom, da bi vam nadlego delali! Sladko spite v tem novem letu in ne spominjate se nas več! Eden izvandravec.»

Mi se čutimo dolžni, ljudstvo o domovinski pravici nekoliko podučiti.

Kdo ima torej pravico do domovinske pravice?

Kar se pridobitve domovinske pravice tiče, zamorejo isto direktno samo Avstrijci dobiti. Inozemcem in k temu spadajo tudi Ogri, ki so dovolj dolgo v kaki občini tostranske državne polovice mudili, more se jim na njihovo zahtevanje zagotovilo sprejetja v občinsko zvezo podeliti, na kar imajo avstrijsko državljansko pravico dobiti. Šele potem zadobijo domovinsko pravico.

Pogoji za pridobitev domovinske pravice po novi domovinski postavi:

1. Avstrijsko državljanstvo in polnoletnost.
2. Desetletno nepretrgano in prostovoljno bivanje v eni občini po spolnitvi 24. let.
3. Neposluževanje javnega ubožnega oskrbovanja v tej dobi.

Pri tem je pripomniti, da kakšna začasna odsotnost, kakor počitniško potovanje, po opravkih, prebivanje na deželi in kaj takega všteto bivanje ne prelomi, ravno tako ne neprostovoljna odsotnost